

A portrait of conductor Nikola JzNAIDER, a man with dark curly hair, wearing a dark blue pinstriped suit jacket over a light blue button-down shirt. He is holding a white baton with a wooden handle. The background is a blurred, light-colored architectural structure.

concerto
BUDAPEST

NIKOLA JZNAIDER © Uwe Arens

WAGNER / MENDELSSOHN
BRUCH / BEETHOVEN

2019. MÁJUS 23. / 24. 19.30

ZENEAKADÉMIA
NAGYTEREM

2019. MÁJUS 23. CSÜTÖRTÖK 19.30
Zeneakadémia

WAGNER

Trisztán és Izolda – Előjáték és Izolda szerelmi halála

MENDELSSOHN

I. (g-moll) zongoraverseny, op. 25

1. *Molto allegro con fuoco*
2. *Andante*
3. *Presto. Molto allegro e vivace*

– szünet –

BEETHOVEN

III. (Esz-dúr, Eroica) szimfónia, op. 55

1. *Allegro con brio*
2. *Marcia funebre: Adagio assai*
3. *Scherzo: Allegro vivace*
4. *Finale: Allegro molto - Poco andante - Presto*

Közreműködik:

Ránki Fülöp zongora

Concerto Budapest

Vezényel:

Nikolaj Znaider

2019. MÁJUS 24. PÉNTEK 19.30

Zeneakadémia

WAGNER

Trisztán és Izolda – Előjáték és Izolda szerelmi halála

BRUCH

I. (g-moll) hegedűverseny, op. 26

1. *Vorspiel. Allegro moderato*

2. *Adagio*

3. *Finale. Allegro energico*

– szünet –

BEETHOVEN

III. (Esz-dúr, Eroica) szimfónia, op. 55

1. *Allegro con brio*

2. *Marcia funebre: Adagio assai*

3. *Scherzo: Allegro vivace*

4. *Finale: Allegro molto - Poco andante - Presto*

Közreműködik:

Henning Kraggerud hegedű

Concerto Budapest

Vezényel:

Nikolaj Znaider

NIKOLAJ ZNAIDER

22 éves volt, amikor 1997-ben megnyerte a brüsszeli Erzsébet Királyné Versenyt, és azóta a koppenhágai születésű, dán-izraeli hegedűs, Nikolaj Znaider mindmáig a nemzetközi komolyzenei élet egyik legizgalmasabb egyéniségének számít. A Fritz Kreisler egykori Guarneri-hegedűjén játszó muzikus a zenei képzés és tehetséggondozás ügyének elkötelezett aktivistája, a legnagyobbak pódiumpartnere, s az elmúlt tíz esztendőben immár karmester is. Így 2010 óta ő a szentpétervári Mariinszkij Színház Zenekarának első vendégkarmestere, s ugyancsak szoros művészi munkakapcsolat fűzi Londoni Szimfonikus Zenekarhoz is, dirigensként és hangszeres szólistaként egyaránt.

RÁNKI FÜLÖP

A huszonnégy esztendőös zongoraművész, Klukon Edit és Ránki Dezső fia immár jó ideje a saját jogán markáns szereplője a hazai koncertéletnek, noha csak tavaly végezte el a zeneakadémiai mesterképzést. A zongorista, aki nemrég Liszt Ferenc Transzcendens etűdjeinek teljes sorozatát adta elő hatalmas sikerű koncerten, a Müpa és a Zeneakadémia nagytermének rendszeres fellépője, de szerepelt már Bécsben és Rómában, japán és francia fesztiválokon egyaránt. „Szerintem a legfontosabb az, hogy a befogadók valamilyen megváltozott, lehetőleg kitisztult lelkiállapottal távozzanak a koncertről” – fogalmazott egy interjújában a Junior Prima-díjas művész, aki a világsztárság helyett inkább az elmélyült munka fáradtságát és örömeit választja.

HENNING KRAGGERUD

Henning Kraggerud zeneiségét a szabadság, a fantázia, az érzelemgazdagság, a szenvedélyesség és a kifinomult hangzás egyaránt karakteresen jellemzi. A norvég hegedűművész szólistaként és kamarazenészként is a legnagyobb koncerttermek, a Wigmore Hall, a King's Place, a bruges-i Concertgebouw és a berlini Konzerthaus állandó vendége. Az Arctic Filharmonikusok művészeti vezetője, és mindemellett zeneszerzőként is aktív: műveit a szakma legavatottabb zenészei és zenekarai játsszák világszerte. Diszkográfiájának legfrissebb darabjai közé tartozik a Mozart-hegedűversenyeit tartalmazó, ECHO Klassik Díjas lemeze, melyet saját kadenciával, s a Norvég Kamarazenekar kíséretével rögzített.

CONCERTO BUDAPEST

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara, történelmi múlttal és a fiatal zenészek dinamizmusával. Nagyívű műsorszerkesztésével elkötelezetten képviseli a progresszív és sokszínű, egyedülálló repertoárt, mely a közkedvelt mesterművektől a legújabb, XXI. századi kortárs darabokig terjed. Vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Jevgenyij Koroljov, Boris Berezovsky, Isabelle Faust vagy Sir James Galway. Művészeti igazgatója 2007 óta a több mint 70 nemzetközi díjjal kitüntetett, Liszt-díjas, érdemes művész, Keller András, a Keller Quartet alapítója.

Richard WAGNER

Trisztán és Izolda - Előjáték és Izolda szerelmi halála

„A zenésznek, aki ezt a témát választotta bevezetésül szerelmi drámájához, főgondja...az volt, hogy miként korlátozza magát, hiszen a téma kimeríthetetlen. Így hát csak egyszer, de hosszú, tagolt áradással bontotta ki a kielégíthetetlen vágyat, a gyengéd vonzódás félnék vallomásától, félő sóhajokon, reményen és tétovázáson, panaszon és kívánságon, mámoron és kínlódáson át a hatalmas kitörés óriási erőfeszítéséig, mely megnyitná a határtalanul vágyódó szívnek a végtelen szerelmi mámor tengeréhez vezető utat...Hiába! A szív tehetetlenül visszahanyatlik, és vágyban eped el...” Önmagáról harmadik személyben írva így jellemezte Richard Wagner (1813–1883), nem mellesleg épp a pártfogó-barátnő-ihlető Mathilde Wesendoncknak, a *Trisztán és Izolda Előjátékát*, amely a koncertterekben hagyományosan és rendszeresen a zenedráma túlsó csúcspontjával, Izolda szerelmi halálával mondhatni kétrészes szimfonikus költeménnyé kapcsolódik össze. A földi léttől és a valóságtól végérvényesen elszakadó Izolda visszaemlékezik, a halál kimerevített pillanatában mintegy leperog előtte és persze előttünk az élete, amely a Trisztánnal való, eget ostromló szerelmével volt azonos.

Felix MENDELSSOHN-BARTHOLDY

I. (g-moll) zongoraverseny, op. 25

Akárcsak a *Trisztán és Izolda* ősbemutatójának dicsőségével, úgy Felix Mendelssohn-Bartoldy (1809–1847) *1. (g-moll) zongoraversenyével* is München büszkélkedhet. A versenymű legelső, s rögtön nagysikerű nyilvános előadását 1831 októberében, a bajor fővárosban tartották, I. Lajos király jelenlétében, s ami sokkalta fontosabb: a huszonekett esztendőös szerző szólójával. Mendelssohn hálás szöveget juttatott önmaga, illetve a zongoraverseny dedikáltja, az igen csinos Delphine von Schauroth művésznő számára, aki korántsem csupán pianistaként vonta magára a fiatal komponista érdeklődését. Mindjárt az első tétel elején, alig pár ütemnyi zenekari bevezetőt követően a zongorista ragadja magához az irányítást, a főtémát és a mellék témát is saját kezűleg elővezetve. A második, majd a harmadik tételbe is fanfár vezeti át a hallgatót, s a fináléban bravúros, táncos rondótéma jut a magánszólam előadójának.

Max BRUCH I. (g-moll) hegedűverseny, op. 26

Max Bruch (1838–1920) máig legnépszerűbb szerzeménye 1866-ban került első alkalommal a közönség elé, ám végleges formáját csupán akkor nyerte el, midőn a zeneszerző a korszakos hegedűs, Joachim József tanácsait követve átdolgozta versenyművét, amely azután 1868-ban, természetesen Joachim szólójával hangzott fel először, Bréma városában. A kompozíció rövid úton a romantikus hegedűrepertoár alapdarabjává vált, hála a heroikus és az érzelmes hangvétel hitelességének, és természetesen az igen mutatós és hálás, de mindeközben azért nem eljátszhatatlanul nehéz magánszólósnak. Az úttörő módon a kettős, zenekari és szóló expozíció módszerét mellőző első tételben a hegedű szólómezején rögtönzésszerű, szabad fantáziaként mutatkozik be, s a jó előadás ezt az illúziót mindvégig meg is őrzi. A versenymű legismertebb és leginkább elementáris szakasza kétségkívül a zárótétel, amelynek temperamentumos lendületű rohamából a romantika zenei köznyelvének cigányos-magyaros motívumait is kihallhatjuk.

Ludwig van BEETHOVEN III. (Esz-dúr, Eroica) szimfónia, op. 55

„A szimfóniának *tulajdonképpen* Ponaparte (sic!) a címe” 1804 augusztusában Ludwig van Beethoven (1770–1827) így, ezzel a betűhív elírással vallott harmadik szimfóniájának programjáról, hogy aztán két évvel később, 1806 őszén nyomtatásban már ezzel a címmel és alcímmel bocsássa a nyilvánosság elé művét: Sinfonia Eroica – „composta per festeggiare il sovvenire di un grand Uomo”, vagyis: komponáltatott egy nagy ember emlékének megünneplésére. A két címforma megfogalmazása között eltelt időben Bonaparte Napóleon császárrá koronáztatta magát, Beethoven lemondott merész tervéről, hogy bécsi hátszaga megőrzésével francia irányba tájékozódjon, valamint Napóleon ellen csatázva elesett a zeneszerző tisztelője, a sokak reménye által övezett hadvezér és diplomata, Lajos Ferdinánd porosz herceg. Időközben, 1805. április 7-én, a Theater an der Wienben pedig, néhány zártkörű megszólaltatást követően, sor került a szimfónia első valóban nyilvános előadására. A nagyszabású kompozíció fogadtatása – szépítően fogalmazva – vegyesnek volt mondható. „A közönség és v. Beethoven úr, aki maga vezényelt, ezen az estén nem voltak kibékülve egymással” – fogalmazott egy korabeli sajtóbeszámoló, s a zenetörténeti legendárium szerint az ősbemutató hallgatóságának egyik tagja a „fizetek, ha abbahagyják!” felkiáltással zavarta meg az előadást. S mi tagadás, a közbekiabálónál alighanem pallérozottabb ízlésű egyik kritikus is erősen kárhóztatta „a feltűnő és különleges utáni féktelen hajsztát”, amelyet a „túl hosszú, túl súlyos” Eroicából kihallani vélt.

Szöveg: László Ferenc

2019

05.23.

2019. MÁJUS 23. CSÜTÖRTÖK 22.00
Zeneakadémia

PREMIER

JENEY ZOLTÁN

Alef – Hommage à Schönberg (új változat) – ősbemutató
Kínai templom – ősbemutató

Concerto Budapest

Vezényel: **Rácz Zoltán**

A koncert után Mona Dániel moderátor vezetésével közös beszélgetésre várjuk az érdeklődőket.

A Concerto Budapest PREMIER sorozata egy-egy koncert után 22.00 órai kezdéssel mutat be korábban soha nem hallott műveket. A bemutatót követően a közönség kötetlen beszélgetésen ismerheti meg alaposabban az aktuális művet és alkotóját.

JENEY ZOLTÁN © Hrotkó Bálint

„Első gondolatként okvetlenül ez a szó jut róla eszembe: mester.” 2013-ban ezzel a mondattal indította az akkor 70 esztendőes Jeney Zoltán köszöntését Kocsis Zoltán, és az eltelt fél évtized csak tovább öregbítette a kiváló zeneszerző mesteri kisugárzását. A 2018/2019-es évad PREMIER sorozatának harmadik alkalmán ezúttal Jeney Zoltán két műve kerül reflektorfénybe, a kortárs zene melletti elkötelezettségéről jól ismert Rácz Zoltán avatott irányításával.

Az *Alef* című 13 perces kompozíció eredetileg 1971-ben keletkezett a Rádiózenekar felkérésére. Miután az eredeti cím politikai tilalomba ütközött, a szerzőnek új címet kellett keresnie, ami *Hommage à Schönberg* lett, mivel a darab Schönberg *Farben* című műve ideájának (azonos zenei anyag csak a hangszerelés által változik) újragondolása. A mű végül kettős címmel gyökeresedett meg a köztudatban. Ennek megfelelően a darab teljes tartalma alatt egyetlen tizenkétfokú akkord hallható, és csupán az állandóan változó hangszínek és a bonyolult belső ritmusok fodrozódásai jelentenek változást, illetve magát a zenei folyamatot. Nagyszerű kritikusa, Kroó György ezt annak idején így jellemezte: „a mű nem veti fel többé a honnan-hova kérdését, hanem állandónak látszó felületével és belső vibrálásával vízi-életre vállalkozik”. A mű 2019-es változata nem csupán a jelentős áthangszerelés révén különbözik az eredetitől, hanem abban is, hogy Jeney itt a mű arany-metszés-pontjába – „haydni meglepetésként”, két ütem erejéig, a mű lemez-felvételét vezénylő Eötvös Péternek ajánlva – becsempészte az alapakkord megfordítását, amelyet az előadó tetszés szerint megtarthat vagy elhagyhat.

Jeney Zoltán *Kínai templom* címmel 2004-ben kezdett el darabot írni Vidovszky László 60. születésnapja tiszteletére. Akkor azonban nem hangzott el, később viszont egy Vidovszkynak ajánlott zongoradarab (*majd mély csend leng*, 2014) anyagát dolgozta át zenekarra ugyanezen a címen. Változatlan maradt azonban az eredeti darab alapelve, a – korabarokk értelemben vett – „többkórusos” kompozíciós technika, ami ebben az esetben azt jelenti, hogy a zeneszerző az előadókat három hangszercsoportba – „kórusba” – osztja, amelyek elkülönülten helyezkednek el a pódiumon. Az AAB formájú (ún. bar-formát mutató) darab A részében a két szélső együttes felelget egymásnak ingalengésszerűen, míg azután a B részben a harmadik, középen elhelyezkedő, legmélyebb tónusú együttes belépése dűlőre nem viszi a dolgot.

Szöveg: Malina János

2019

WAGNER / MENDELSSOHN BRUCH / BEETHOVEN

WAGNER Tristan and Isolde –
Prologue and Isolde's Love-Death

23 MAY

MENDELSSOHN Piano Concerto No. 1 in G minor, Op. 25
Featuring: **Fülöp Ránki** piano

24 MAY

BRUCH Violin Concerto No. 1 in G minor, Op. 26
Featuring: **Henning Kraggerud** violin

– interval –

BEETHOVEN Symphony No. 3 in E-flat major
(‘Eroica’), Op. 55

Concerto Budapest Symphony Orchestra
Conductor: **Nikolaj Znaider**

Born in Copenhagen, Nikolaj Znaider is guest conductor of the programme of two concerts featuring two epochal, legendary creators of 19th century music literature, with a decidedly romantic and virtuoso concerto in the middle. The first night offers Mendelssohn's first piano concerto with the incredibly talented 24 years old pianist, Fülöp Ránki. Next day, on 24th May, Znaider, who is famous around the world as a violinist yet ever more sought-after as a conductor, works together with Norwegian Henning Kraggerud, who regularly performs with the biggest names in chamber music, and Concerto Budapest in Max Bruch's *Violin Concerto No. 1 in G minor* (1866). The perhaps most popular composition by Bruch – who battled throughout his long life with Wagner and his influence – is preceded by the famous ‘Tristan chord’. The second part of the concert is given over to the *Eroica Symphony*, which is eternally associated with one of the most famous Beethoven anecdotes of all time: originally dedicated to Napoleon Bonaparte, the composer ripped the dedication from the sheet music in rage on hearing, in May 1804, that the First Consul had declared himself emperor, that is, “tyrant”.

LATE NIGHT PREMIERE WITH ZOLTAN JENEY

Alef – Hommage à Schönberg
(new version) – world premiere

Chinese Temple – for orchestra – world premiere

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **Zoltán Rácz**

“The word that immediately springs to my mind when thinking about him is: master.” This is how, in 2013, Zoltán Kocsis initiated his speech lauding the then 70-year-old Zoltán Jeney, and the half a decade that has passed since then only serves to reinforce the reputation of this most excellent composer. This concert of his works brings together the Zoltán Jeney of the present and the early 1970s, since *Alef*, reminiscent of the middle part (*Farben*) of Schönberg’s *Five Pieces for Orchestra*, first appeared before an audience, not to mention some uncomprehending, even angry critics, in 1972. The brilliant György Kroó, however, was perceptive in his characterization of the composition even then: “the work no longer raises the question, from where to where, but it undertakes aquatic life with its apparently constant surface with internal vibrations.” Since then, *Alef* (officially condemned, even sanctioned because of its ‘oriental influences’) has long won its rightful place among the most enduring compositions from Hungary in the past decades, while this performance is a new, reorchestrated version. The concert’s other premiere is similarly a new version: *Chinese Temple – for orchestra* written in honour of the 60th birthday of László Vidovszky but never presented, until now. Zoltán Rácz, an artist totally at home with contemporary music, heads the orchestra.

**Concerto
BUDAPEST**
született muzsikuskok

www.concertobudapest.hu

